Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

De scismate quidam tractatus

urn:nbn:de:bsz:31-300759

Visual Library

Clemẽs vrbano litez q: mouerat/ergo:
Explicit errantem codex vaſurus in orbez
Conſilij placeat nominetur epiſtola pacis
Si facit anterior torpor vel deuius error
Vt taceant lingue/mundũ tranſite libelle
Sciſme necat tale pote conciliũ generale
Clama/nõ metue montes trãſire per altos
Per ſiluas/ꝛ aq̃s/valles/laceraſq̧ miricas
Non defers merces/ſed veri portitor es tu
Et ſi diſpliceas veri q: nũcius/erq̃.
Aſſem vix valet eẽ tuũ.q̃d ſi laceraris.

Finit epiſtola pacis

E De eodez ſciſmate

alius tractatus eiuſdem.

IN inquiſitiõe veritati tãgentis pmũ ſciſma/ꝛ ſtatum eius/oportet nõ eẽ monoculũ. ſic ꝙ tm̃ vnoculo ad rem ipſam attẽdam⁹. qđ fit dum illa tantummõ que ꝑ parte noſtra faciunt aſpicim⁹. ꝛ aduerſas rõnes videre negligimus. Et q: multi/vt ſuppono/offerent oculis videre volentiũ/rõnes/que faciunt ꝓ ſua opinione/in materia que nunc ventilatur. ſcilicet de ſubtractione obedientie a domino noſtro in toto vel in parte. decreui q̃dam ſimiliter in aſpectu adducere/in oppoſitũ facientia ¶ Primo noteť que ꝛ q̃lis ꝑſona et/cuius fama et ſtatus nũc tractatur/ꝛ q̃bus priuilegijs/q̃ dignitate/ꝛ ſuperioritate/dotat⁹ eſt. Idcirco ſumme cauendũ eſt ne q̃d temere aut incõſiderate aut ꝑcipitanter fiat. ¶ Secũdo noteť ꝙ obtulit ſemꝑ ꝛ publice in pmo ꝯſiſtorio/ꝙ vicz hẽbat ꝑmtitudinẽ animi ad mortem ꝓ oibꝰ ſuſtinendã/anteq̧ nõ fiet vnio eccleſie. ¶ Tertio noteť/ꝙ ceſſio ſua ſi nunc fieret nõ eſſet ꝯueniens/ſed peſſima/niſi ꝑus ab aduerſa pte alia ſentirem⁹. Et ita nõ debet accuſari de ꝑiurio ſi nõ ceſſerit vel cedat/ꝑſentialiter. Si dicatur ꝙ nec hoc petitur/ſed ꝙ reddat ſe voluntarium ꝛ promptum ad ceſſionem. ¶ Primo videať ſi iuramentum hoc importat qđ vocaliter nũc iſtud offerat. ¶ Secundo aduertatur ſi illa oblatio de ꝑmptitudine ad mortem/ſatꝫ hoc importat ꝙ etiam paratus eſt cedere anteq̧ non fieret pax. ¶ Tertio videatur ſi poſſit habere colorem ſufficientem/ad excuſationem ſuam. ꝙ vocaliter ꝓ nunc non offert ceſſionẽ anteq̧ ſciať voluntas eoruz de aduerſa pte. quia eſtimat forſan ꝛ non ſine apparentia/ꝙ aduerſarij magis fortificarentur vel indurarentur. Et dicerent interꝑtantes iſtã oblationez in malũ/ꝙ diffidit de iure ſuo/ꝛ hoc non ſine colore. ¶ Quarto principaliter notetur/ꝙ ꝑ bullam in miſſione tertia/offert ſimpliciter ꝛ abſolute/ꝙ vult tenere iuramentum in forma ¶ Quõ igitur poterit argui de ꝑiurio? Si dicatur ꝙ intelligit aliter iuramentũ/q̧ cardinales ꝛ alij/nõ obſtat. q: nondũ vidim⁹ nec venimus ad h/ꝙ ceſſio debeat compleri quouſq̧ viderimus de miſſionibus aliorum alteri⁹ obediẽtie. Et ſi tũc papa velit ſubterfugere/ꝛ gloſare: ꝛ ita pacem ꝑ hoc impedire: locum habebit interp̃tatio/ꝛ ſue interp̃tationis ſi mala ſit/impugnatio. ¶ Quinto noteť ꝙ ꝑ nuncium apoſtolicũ/qui nouiſſime venit/fecit multa offerri domino regi ꝛ alijs/ſuꝑ declaratione voluntatis ſue. ꝛ difficile eſſet iudicare eũ niſi talia ſcirenť/que tñ non eſt neceſſe reuelare vniuerſitati vel omnibus/ꝑſertim vbi negocia non tractanť ita ſecrete/quin faciliter ſciri poſſint. ¶ Sexto notetur ꝙ in quarta queſtione inter illa que ponuntur/ſupponitur ꝙ papa fuerit preſtatus de nõ recedendo a vijs ſuis. quod multi omnino falſum eſtimant imo potius offert omnem viã rõnabilem. ¶ Septimo notetur ꝙ via ceſſionis eſt inefficax ꝛ inſufficiens ſi alij de alia obedientia nolint illam recipere. Et ideo mirum videretur ꝙ ad talem viam que ex ypotheſi poſſibili/eſſet inefficax/aliquis obligaretur. ¶ Si dicatur ꝙ ſaltem papa/tenetur ſcđm ꝑparationem animi acceptare iſtam viam. Non video qualiter iſtud poſſit negari/quia etiam tenetur acceptare iſto modo mortem. Sed ꝙ non habeat iſtam ꝑmptitudinem non poteſt ſciri. cum ſit in mẽte. Nec videtur ꝙ teneatur explicare voce F vel ſignis exterioribus pro nunc/propter aliqua tacta circa tertium notatum. q: nec etiam hoc iurauit. Et forte expediens eſt ſilere vſq̧ ad tempus renunciationis/ꝓpter ambitiones illorum. qui tenderent ad papatum/diuerſis vijs/cautelis ꝛ modis. et poſſent impedire factum totum. ¶ Octauo notetur ꝙ poſſibilis eſt alia via/conueniens ꝛ bona. ꝛ que ab aduerſarijs forte acceptabitur/ꝛ in hoc caſu qui clarus eſt papa ſufficienter ſe abſoluet apud deuz ꝛ homines. ſi illã viam acceptet ꝑ quã fiet pax.

Nã ſuppoſito qḋ ceſſio de ſe eẽt via melioꝛ
tñ pt fieri inſufficiẽs ꝑ accidẽs. Item non
ſemꝑ meliꝰ bonũ cadit ſub obligatiõe. ꝗn
ſufficiat minꝰ bonũ acceptare. Duobꝫ eniꝫ
ꝓpoſitis bõis maioꝛi ⁊ minoꝛi ſtat ꝙ ad nl
lũ obliger. Stat ẽt ꝙ ad minꝰ obliger / ⁊ ñ
ad maius. ⁊ ſtat ꝙ ad vtrũqꝫ obliger / ſub
diſtinctione. Et in caſu illo eſt qḋ apud do
ctoꝛes / an tenear acceptare maiꝰ bonũ. ⁊ ñ
eſt dubia illa qḋ ſi maiꝰ bonũ ſit mihi diffi
cilius / ſꝫ ſi ceteris pibꝫ ⁊ ſtãte eq̃ facilitate.
In caſu iſto ſi dimittã maiꝰ bonũ / dicũt ali
q̃ ꝙ pecco ꝓpt ↄtẽptũ / apud alios oppoſi
tũ ẽ multũ ꝓbabile. Vñ ꝓpt expiendã lib
tatẽ meã / vel aliqḋ tale / poſſũ / vt videt̃ / lici
te maiꝰ bonũ deſerere mioꝛi acceptato. Tẽ
applicet̃ in caſu nr̃o / ⁊ ↄſtat ꝙ papa dicere
poterit de iſta via / ⁊ alia minus bõa / ꝙ cete
ra nõ ſũt paria. ¶ Nono notet̃ ꝙ papa nõ
põt teneri ad ceſſionẽ / ſecluſo iuramẽto / ni
ſi iſte tres ↄditiones ponant̃. Primo ꝙ ꝑ
ceſſionẽ hẽatur vnio. Scḋo ꝙ alit̃ nõ poſ
ſet hñanitꝰ hr̃i. Tertio ꝙ malũ illud ꝓpter
qḋ ſit ceſſio faciẽda. ſit moꝛtifeꝝ aiabꝫ: ⁊ ꝙ
ꝑ ceſſionẽ nõ augeat̃. Nũc bñ attẽdamus
ſi rebꝫ adhuc ſtãtibꝫ vt ſtãt / ꝑ̃tim apud ad
uerſarios nr̃os / q̃ꝝ opiones igramꝰ. poſſꝫ
dici apparẽter aliquã triũ ↄditionũ deeſſe /
nũc in ceſſione. ¶ Decimo notet̃ ꝙ ẽt de ꝑ
te nr̃a: rex hiſpanie. ⁊ rex arrogonũ. ⁊ ꝑ̃tiꝫ
eiꝰ ppl̃s / nõ ſũt adhuc detminati ad iſtam
viã ceſſionis / imo dicũt multi vidiſſe mltas
lr̃as / q̃bꝫ oppoſitũ clare ꝑpẽdit̃. Et iſtis ſic
ꝑdurãtibꝫ ↄſtat ꝙ ceſſio ñ eẽt via totalit̃ ſuf
ficiẽs. imo multi formidãt / ne iã ſit forma
tus vnꝰ rãcoꝛ ⁊ qḋdã ſeminariũ diſcoꝛdie i
ter illos hiſpanos ⁊ arrogoñ. ex vna ꝑte / ↄ
gallicos / ⁊ interptant̃ ꝙ in odiũ coꝝ volũt
papã deponere / qꝛ de patria. ¶ Undecio
notet̃ q̃liter ꝑ determiatiõẽ iſtaꝝ qḋnnm
ſi nõ fieret / poſſet poni ſciſma i fide int̃ vni
uerſitatẽ pieñ / ⁊ papã nr̃m ⁊ ſibi adheren
tes ex vna ꝑte. Eundẽ ⁊ alias vniuerſitates
alteriꝰ obedie / q̃ ſũt emule eiꝰ / ⁊ in q̃bꝫ ſunt
clerici ⁊ vigit vniuerſitas. ¶ Duodecimo
notet̃ modus q̃ tenet̃ ĩ ſcedulis / ⁊ mõ vocũ
ſeu opinionũ / vel delibationũ / qꝛ in illis q̃
ſiũt ꝑ modũ vniuerſitatis / facultas theolo
gie ad quã ſpectat ꝓncipaliſſime illud ne
gociũ. nõ hꝫ niſi q̃rtã vocẽ. ⁊ facultas medi
cine tantã. ¶ Tertiodecimo notet̃ / quõ pt
req̃ri ſalua ↄſcia / ꝙ a papa q̃ nõ ẽ iudicatus
ſciſmaticꝰ / aut hereticꝰ / poſſet remoueri o

bediẽtia / circa ea q̃ ad eũ ſꝑ ſpectare ↄfeſſa
ſunt. Et aduertere debẽt talia agẽtes / ſuꝑ
penis expſſis / ⁊ de pctõ ad deũ notat̃. q. iiij
noue. cũ ibi allegatꝭ. Si dicat̃ ꝙ papa oñ
dit ſe ſciſmaticũ. h̃ nõ eſt claꝝ per ꝓcedẽtia
Item non eſt talis iudicatus ab habenti
bus ptãtem / ⁊ nõ eſt in ptãte libera cuiuſli
bet ſic iudicare de papa. ⁊ ab eiꝰ obedia re
mouere. aut cõtemnere ſnias ſuas vel iuriſ
dictionẽ diminuere. Et videat̃ ſi tales ſint
ſuſpecti de ſciſmate ↄtra papã. Itẽ notent
ꝓncipes q̃d tales facerẽt cõtra eos ſi ipune
auderẽt ⁊c̃. Et quã fidelitatẽ ſeruarẽt. quia
ſic dicere poſſent ꝙ eẽnt tiranni. ¶ Quar ¶ h
todecimo notet̃ ſi expediret ſimplicit̃ eccie
ꝙ ꝑlati darẽt bñficia. ⁊ ſi meliꝰ diſtribuerẽ
tur attẽto ſtatu coꝝ ⁊ familiariuꝫ ⁊c̃. Et an
ſtudioſi in vniuerſitatibꝫ hr̃ent bñficia. Et
an mali ꝑlati fierent peioꝛes. qꝛ magis ho
noꝛarent̃. ⁊ eis adularetur in peccatis ¶
Quintodecimo notet̃ ꝙ ſi expediat ꝓnci
pes iucitare / ad remouendũ vel diminuen
dũ iuriſdictionẽ / vel redditꝰ eccie / ſiue rõne
ſiue alterius / auctoꝛitate / ⁊ ſi bona meliꝰ di
ſtribuerẽtur / ⁊ ſi licite h̃ facerẽt. Et ſi totus
clerus finaliter infra breue tps ꝑderetur / et
affligeretur / maioꝛibus primo deſtructis ⁊
afflictis. ¶ Decimoſexto notetur circa iu
ramentum pape. Si factum ante papatũ
liger eũ poſtqꝫ eſt aſſumptus. Item ſi poſ
ſet ſecum diſpenſare. Item ſi iudicet ꝙ ver
gat in detrimẽtũ ſalutꝭ ⁊ totꝰ eccie obſua
tio iuramti. Itẽ ſi iterptatõ ſpectet ad eũ.
Itẽ ſi mag̃ ꝑs clicoꝝ ſpẽalit̃ doctoꝝ vtriuſ
qꝫ iuris diuini ⁊ humani / ſit ſecum / ꝙ obſ
uatio illa iuramenti eſſet in detrimentũ ſa
lutis ⁊c̃. An excuſetur. Item vt iam dictuꝫ
eſt offert ꝙ vult obſuare. Et ꝙ laboꝛetur i
terim apud alios. Item ſi habuerit cauſaꝫ
male ſuſpicandi in materia iſta / ⁊ cautere
ſpondendi / attenta variatione circa eum / ⁊
Clementem / ⁊ moꝛibus quoꝛundam car
dinaliũ. Et qḋ ſibi negabat̃ modus practi
candi viam ceſſionis. ¶ Decimoſeptimo
notet̃ qḋ in prima reſpõſione ſua / in qua
aliqui dicunt eũ reprobaſſe ſimpliciter mo
dum ceſſionis: non poteſt hoc expreſſe ha
beri / quia illud quod ponit de ſcandalo ꝑ
nicie ⁊c̃. refertur ad modum exequendi illã
viam ſi eſſet ineptus. Et ideo illum pete
bat modum exequendi. ⁊ circa hoc mirant̃
tur aliq̃ / quomõ h̃ ſibi potuit rõnabilr̃ rõne
gari / cũ maxie h̃ tãgat eũ / ⁊ ſit caput ⁊c̃.

¶ Decimooctauo notet᷑/ ⁊ aduertat vni/
uerſitas/ quō aliq̄ ꝺ ſuppoſitiſ iꝓbabāt ſim
plicit᷑ ⁊ de plano vias q̄s ipa reputauit vti
les/ bonas ⁊ ꝯueniētes/ ⁊ ꝑ quaꝝ quālibet
poſſet hr̄i pax ⁊ rōnes ad h̄ dedit ⁊ ſe obtu/
lit in lr̄is patētibꝫ/ quālibet illaꝝ/ ꝯtra quē
liber ſuſtinere. Et videat᷑ ſi circumſtantie
ſic ſūt imutate/ vel ex ꝑſona/ vel tp̄e/ q̄ oēs
vie alie ꝑter ceſſionē ſint facte inepte/ ⁊ iſuf
ficiētes/ imo q̄ illaꝝ coloratores/ aut opi/
natores digni ſint punitione/ vel infama/
tōe: ⁊ ꝑſtim q: in impugn̄tōe dictarū viaꝝ
aliaꝝ/ ſiūt rōnes ab aliq̄bꝫ/ que ꝑ oī tp̄e mi
litāt ꝯtra eos. ſi q̄d ṽtutis hēant. ⁊ ſi ſit in
honorē vniuerſitatis ipa viderit. ¶ Deci/
monono notet᷑ ſpēalit᷑ ꝓbatio ꝯcilij genera
lis. q̄d tm̄ neceſſario fiendū q̄dam hn̄ appa
renter ꝑſuadebāt/ ꝓpt᷑ electionē noui pape
Et hec eſt radici ſn̄ia breui. Quia magna
ps catholicoꝝ eſt neutra/ ſic q̄ credit q̄ neu
ter ſit papa. aut in dubio ſuſpēſam ſe tenet
Iſti ṽo ꝯſ̄iter hn̄t credere/ aut dubitare/ ꝺ
cardinalibꝫ vtriuſq̄ ꝑtis. q̄ nō poſſint eſſe
ſilr̄ eligere papā nouū. q: ſi neuter ſit papa
maria ps eoꝝ/ nec hꝫ nec hr̄e pōt ꝑtātem
creandi nouū papā/ nec alij q̄cunq̄ a car/
dinalibꝫ niſi ꝑ ꝯciliū generale. Suppoſi/
to q̄ oēs catholici ꝑticulariter ꝯſentirent ī
aliq̄s certos/ ꝑ eligēdo nouo papa. ſi nō fie
ret collegialiter nihil eēt. Alioqn vrbanus
intruſus habuiſſet maximā appentiā. Si
dicat᷑ q̄ cardinales ſoli antiq̄ creabūt nouū
Primo dubiū eſt apud multos an ꝑdide/
rūt ꝑtātē eligēdi. Itē ſi alij cardinales oēs
ſunt veri cardinales. ſi antiq̄ nō hēbūt niſi
ꝑtiales voces. Alij eni hn̄t ꝑtātē in electio
ne pape. ſic ipi. Iō non eēt ſm̄ iſtā rōnem
plena pacificatio oim̄/ ſine ꝯcilio generali
¶ Vīceſimo notet᷑. Si papa incipiat ꝑſe/
qui alios/ q: videt int᷑ cetera q̄ illi q̄ ſunt ꝑ
ſe ab eis ꝑſequunt᷑/ ⁊ quedā talia. ⁊ vtat᷑ ex/
cōicationibꝫ/ vtꝝ ille erūt timēde vel non.
Si remoueat bn̄ficia/ vtꝝ recipient᷑ alij qui
capiāt. Si illi excōicent᷑ ⁊ non curēt. vtrū
ꝑſumendū ſit ſimile q̄ alij non curabunt/
⁊ q̄ debent cōuiuere ⁊ cōicare cū eis ſic an/
te. Et quod erit remediū ī celebrare volēte
⁊ in articulo mortis/ an erit aliq̄s ſic negli/
gens ꝓpriā ſalutē aut temerarius. q̄ nō for
midet ſn̄iam illiꝰ quē tenet aut tenere debꝫ
papā. ſaltē q̄ nō eſt iudicatus nō eē talis.
Et q̄d erit etiam in vita remedium/ vel rele
uamen.

¶ Sequitur item ali/us tractatus de eodem.

Preſuppoſito q̄ papa poſſit
fieri ſciſmaticꝰ ⁊ hēticꝰ. Eo ēt
q̄ de his criminibꝫ poſſet accu/
ſari ſi de his eēt vehemēter i/
famatus/ ⁊ ſuſpectus. Quoꝝ
vtrūq̄ q̄dam negare voluerunt. ¶ Queri
tur vtꝝ rebꝫ ſtantibꝫ vt nūc turbate ſunt in
ecc̄ia/ ſit expediēs accuſare iudicialiter dn̄ꝫ
Benedictū nouiſſime in papā electū ſuper
hmōi criminibꝫ heret᷑ ⁊ ſciſmatis. Primo
q̄ ſic/ q: nō debēt fideles ſe exponere diſcri
mini. Amans eni ꝑiculū peribit in illo in/
q̄t ſapiēs. Sed obedire homini ſciſmati/
co vel heretico vt ṽo pape eēt diſcrimē pec
cati mortalis/ vt videt᷑. Et nō obedire eidē
ſi ſit verꝰ papa/ ⁊ nō ſciſmaticꝰ/ eſt ſilr̄ diſcri
mē/ iō ī caſu dubio ſic ē mō apō mltos/ dꝫ ī
q̄ri ⁊ ſciri ṽitas. Et videt᷑ fūdari poſſe iſta
rō ī regl̄a mg̃rali theologie. q̄ dubitans de
aliq̄ actu an ſit pctm̄ mortale/ ⁊ faciēs illuꝫ
actū dꝫ eē certꝰ q̄ peccat mortalr̄. Cuiꝰ rō
aſſignat᷑ illa q̄ dicta ē. q: exponit ſe diſcrimi/
ni. Ex āt nc̄ ſit dubiū apō mltos an bn̄dictꝰ
ſit ſciſmaticꝰ/ ⁊ hereticꝰ/ vl̄ ñ. pꝫ ad oculū de
multꝭ q̄ ſibi obediūt/ ⁊ alij ñ. et de ſua obe/
diētia ēt de eod̄ reḡ/ imo ⁊ ī eadē vniuerſita
te vl̄ collegio. Tollēdū ē igit᷑ illud dubiū a
cordibꝫ hoiꝫ/ ne obediēdo exponāt ſe diſcri
mī rōe dubitatōis ān̄dicte. Notet᷑. xix. diſ.
Anaſtaſiꝰ/ q̄ cōicauit fotino ⁊ archatio. ¶
Scd̄o ſic ñ minꝰ necc̄e ē vel expediēs ſcire
an ſbtractō ſit ꝯtinuāda/ q̄s fuit expediens
cogſcer᷑ an eēt faciēda/ ſꝫ expediēs fuit ſcōꝫ
vt nc̄ ſuppōit᷑. igit᷑ ⁊ ꝑmū. Añs ꝑ ꝑma pte
fūdatū vīdet᷑ ī ſufficiēti ſilitudīe. Addito ēt
q̄ pꝰ ſbtractōꝫ mlta facta ſūt ⁊ aliq̄ oblata ꝑ
bn̄dictū/ ꝓpt᷑ q̄ mlti varie ſētiūt de ſbtractōe
ꝯtinuāda vl̄ ñ ꝯtinuāda. Dicētibꝫ alijs q:
bn̄dictꝰ ſatꝭ offert. ⁊ ceſſāt cāe ſubtractōis.
Alijs in oppoſitū aſſerētibꝫ/ q̄ nec ceſſant/
imo nec ceſſare poſſunt vt vnq̄ poſſit ī pa
patu ius habere/ propterea neceſſaria eſt
vt videtur iuridica diſcuſſio. ¶ Tertio ſic
Caritas obligat ⁊ mandat curare de proxi
mis ⁊ eorum ſalute/ ⁊ reductione ad cogni
tionem veritatis. Si ergo ſumus certi ſuf/
ficiēter q̄ Benedicto nullo modo eſt obe/
diendum ſub pena ſciſmatis quia ſciſma/
ticus eſt/ nos ex hoc debemus procurare
q̄ alia regna vel ſingularia ſuppoſita